

74
1.35

3294

CÖNK

YAZAN:

Aksaray Meb'usu

BESİM ATALAY

Birinci defter

1931

İSTANBUL

DEVLET MATBAASI

1

CÖNK

YAZAN:

Aksaray Meb'usu

BESİM ATALAY

1931

İSTANBUL

DEVLET MATBAASI

M E R S I N
Genel Kuruluphası
1953

Tamam No. 1 7294
899.25-7 1 388

CÖNK [*]

İÇİNDEKİLER

Adı	Sayfa ~~Sahife~~
Ne günlerdi	5
Dumlupınar	6
Dumlupınara doğru	7
Sakarya harbi nasıl kazanıldı	9
Köy hocasının mektup okuması	10
Karının eyisi kocalmadan ölendir	11
Ergenekon	12
Konyada bir eski mektep	16
Iskat	18
Bu çeşmeden yalnız bizler aptes alırız	20
İftar keyfi	21
Yörük çadırında sadakai fitir	23
Hacı Baba vilâyet encümeni azası	24
Bağdat buldu valiyi	26
Asılırsan şehit olursun	28
Çocuk terbiyesi	30
Sakaryada Türk askerine	31
Eski âşar belâsı	33
Uşağa düşman girerken	39
Suna boylum	41
Ey dağlar ulu dağlar	41

[*] Cönk, manzume ve şiir mecmuası manasına olarak bugün Niğde, İçil, Maraş, Kaysari, Konya, Aksaray, Ankara köylüleri tarafından kullanılmaktadır. Uzunca bir defterdir. B. A..

Cönk = Halk şiirlerini havi mecmua ve kitap. [Büyük Türk lûgatı].

Cönk = Gazel, şiir mecmuası ve kitabı. [Meninski]

Cönk = Mecmuai nazım. Recuil de poésie [Zenker]

Cönk = Sefine, dive, mecmua, [Lûgatı Cagatay]

Cönkte bulunan manzumelerin bir çokları eskiden yazılmıştır. Cönk okunduktan sonra [bizde evvelce kadına ne ~~güze~~ bakılırmış. Çocuk nasıl terbiye edilirmiş. Âşar ne büyük bir belâ imiş.] Kendiliğinden göz önünde canlanacak ve inkılâbımızın büyüklüğü meydana çıkacaktır. B. A..

NE GÜNLERDİ?

Ne günlerdi Allahım! o ne kara günlerdi?
Kan ve ateş deryası kudururdu; kükrerdi..
Ne karanlık günlerdi?. sam eserdi her yerde.
Ay doğmazdı; yıldızlar parlamazdı göklerde
Güneş hergün [kıpkızıl] kan içinde doğardı.
Herkes türke düşmandı, herşey türkü boğardı..

Ne günlerdi dert, belâ —
Bir çıldırmış kudurğan deniz gibi âdeta —
Türkü mahve koşardı.
Dalga, dalga yükselen zulum dağlar aşardı.

Ne günlerdi? her gönle bin bir acı dolmuştu.
Yeryüzü türk soyuna bir cehennem olmuştu.
Gün kararmış, her bucak şimşeklerle yanardı.
Bin zulumla türklüğün kara bağı kanardı..

Türk milleti, yaralı aslan gibi inlerken..
Beklenirdi ölümü; yoktu ümit kimseden..
Derken, zulmet içinden bir demirel yükseldi..
Arkasından çok yuca bir uyaran ses geldi;
Parçaladı sisleri..
Sildi derdi, kederi..
Dedi türke "ileri!...",

Ey bahtiyar türk oğlu!
Hayatında şan oldu,
Şeref dolu bir yolu
Sen bu seste bulursun
[İlerlemek] daima, sana yeni din olsun!..

2/22/1931

DUMLUPINAR

Yükselmiş göklere dumanlı başı
Bakınız ne kadar Dumlupınarın..
Kurulmuş o yuca zaferin arşı
Üstünde bahtiyar Dumlupınarın

Bir demirel zulmu boğdu bu dağdan
Düşmanı denize koğdu bu dağdan
İstiklâl güneşi doğdu bu dağdan
Öğünse hakkı var Dumlupınarın

Sümbüller bitiren dağı, ovası
Koç yiğit beşiği, sevgi yuvası
Zümrüt ormanları, serin havası
Canlara can katar Dumlupınarın

Bu yerler şan yeri, şeref kânıdır,
Bizlere [Gazi] nin armağanıdır.
Bayram mevsimidir, şevk zamanıdır
Her sene son bahar Dumlupınarın

28/8/1927

DUMLUPINARA DOĞRU

Ey dumanlı dağları aşır gelen koç yiğit
Gözlerinde parlıyan ateş nedir?. bin ümit
Ve bin dilek belirir senin yüksek çehrenden ;
Söyle yolun nereye?.. Söyle nedir bu neş'en?

Ey bin zulmun şehidi anneciğim, sen söyle!.
Bütün şehit dünyası sökün etmiş; kafile —
Kafile gidiyorlar. Sen ey şehit hemşirem
Söyle nedir bu âlem?..

Ey o basık kulbenin yüksek ruhlu evlâdı —
Nedir bugün bu coşuş? hiç arkası ve ardı —
Görünmüyor kârvanın...
Bunlar hangi cihanın —
Yolcuları aceba?..

Ey istiklâl ve namus uğurunda daima —
Aslan gibi vuruşan eroğlu er nereye?
Ey o çılgın denizler üzerinde her şeye —
Gögüs geren yavrılar —
Neden bugün bu kadar
Her tarafta sevinç var?.

Ey köylü kız; ey yeşil ormanların perisi!
Senin kadar güzel mi bilmem cennet hurisi.
Sunamı var soyunda? göle enmiş bir süğlün —
Gibi güzel görünür bana eşsiz vücudün!.
Güllerden mi renk almış yanakların aceba?
Menekşeler büyötmüş vücudünü mutlaka..
Gözlerinde göklerin ucsuz, mavi ve geniş
Derinliği gizlenmiş...
Saçlarında karanlık gecelerin esrarı —
Enginliği, vekarı

Dalgalanır, süzülür.

Sanki kara bahtımdır düğümlenir, çözülür.

Ne taşırsın, ne vardır o kırmızı testide?

Süt mü, su mu, bir bardak sun, sevindir beni de

Bilmez misin karşıki çamlıklarda bir su var.

Gümüş gibi köpüklü, altın kumlu bir pınar

“Bir ayağı şu sisli [Murat dağı]ndan akar,,

Derdi eski atalar..

Bir ayağı periler diyarından geçermiş.

Her dileğe erermiş, kim ki ondan içermiş.

Sabahlayın tanyeri ağarmadan sen, baygın.

Uğultular duyulur içersinden ormanın..

Şehitlerle huriler —

Uçuşurlar her seher..

Gökten yeşil nur iner geceleyin çamlara;

Berkı vurur damlara..

Bezetmiştir heryeri bin bir türlü çiçekler.

Kanat açmış üstünde yaylaların melekler.

Şu gördüğün kelebek

Güya uçar bir çiçek

Gibi koşar tavafa..

Bak bir kere etrafa!.

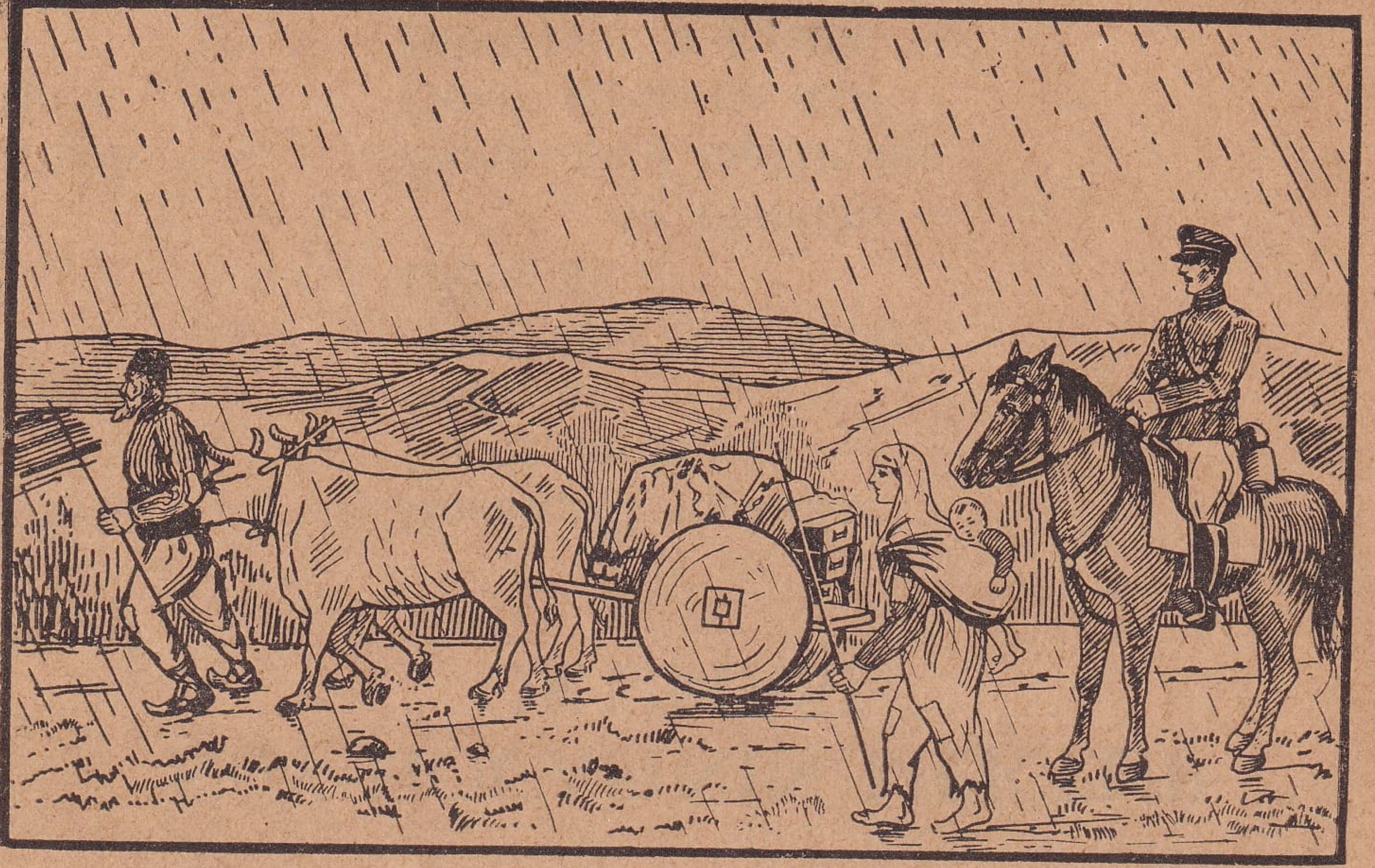
O sayısız yolcular

Bu şehitler yurdunu ziyarete can atar

İşte türkün kâbesi; koş tavafa Türk oğlu!

[Gazi] burda gösterdi milletine hak yolu...

25/8/1924

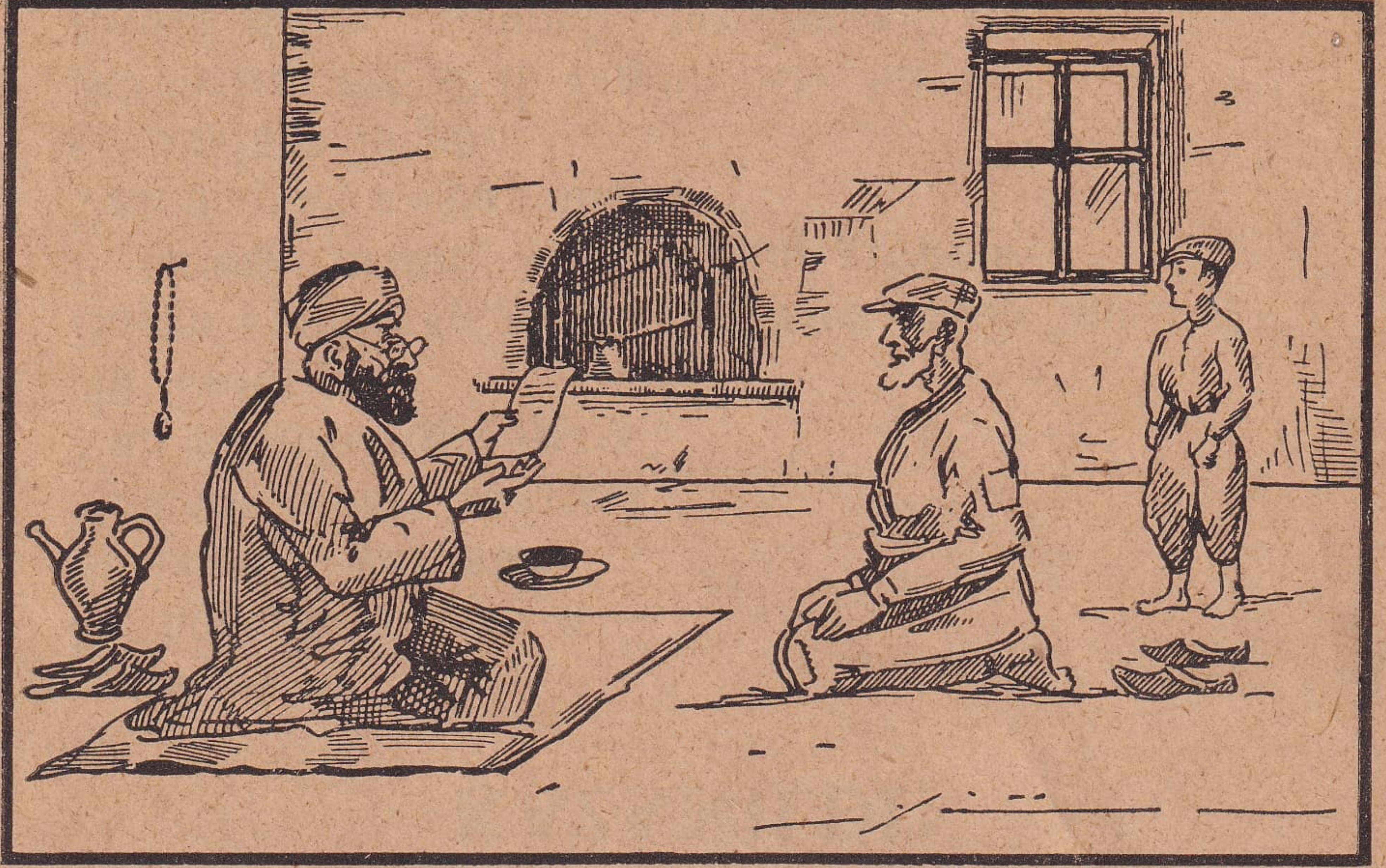
SAKARYA HARBI NASIL KAZANILDI?

Bir zabıt —

Ey hemşire sarsan a —
Şu çocuğu yorgana...
Mosmor olmuş yavricık;
Vah zavallı, vah yazık!..

Köylü kadını —

Doğru emme, ey kardaş görmez misin boranı?
Fişeklerin üstüne örtmüşüdüüm yorganı.
Varsın çocuk ıslansın..
O, bunlara alışgın..
Biliyorsun bir silâh bugün bize bir asker —
Kadar lâzım... onunçün bozulmasın fişekler...
Bugün benden babası silah ister ötede..
Islanmasın fişekler; yanmam çocuk ölsede

KÖY HOCASININ MEKTUP OKUMASI

Köylü —

Hocafendi şu kâhat
Ne deyor bak?

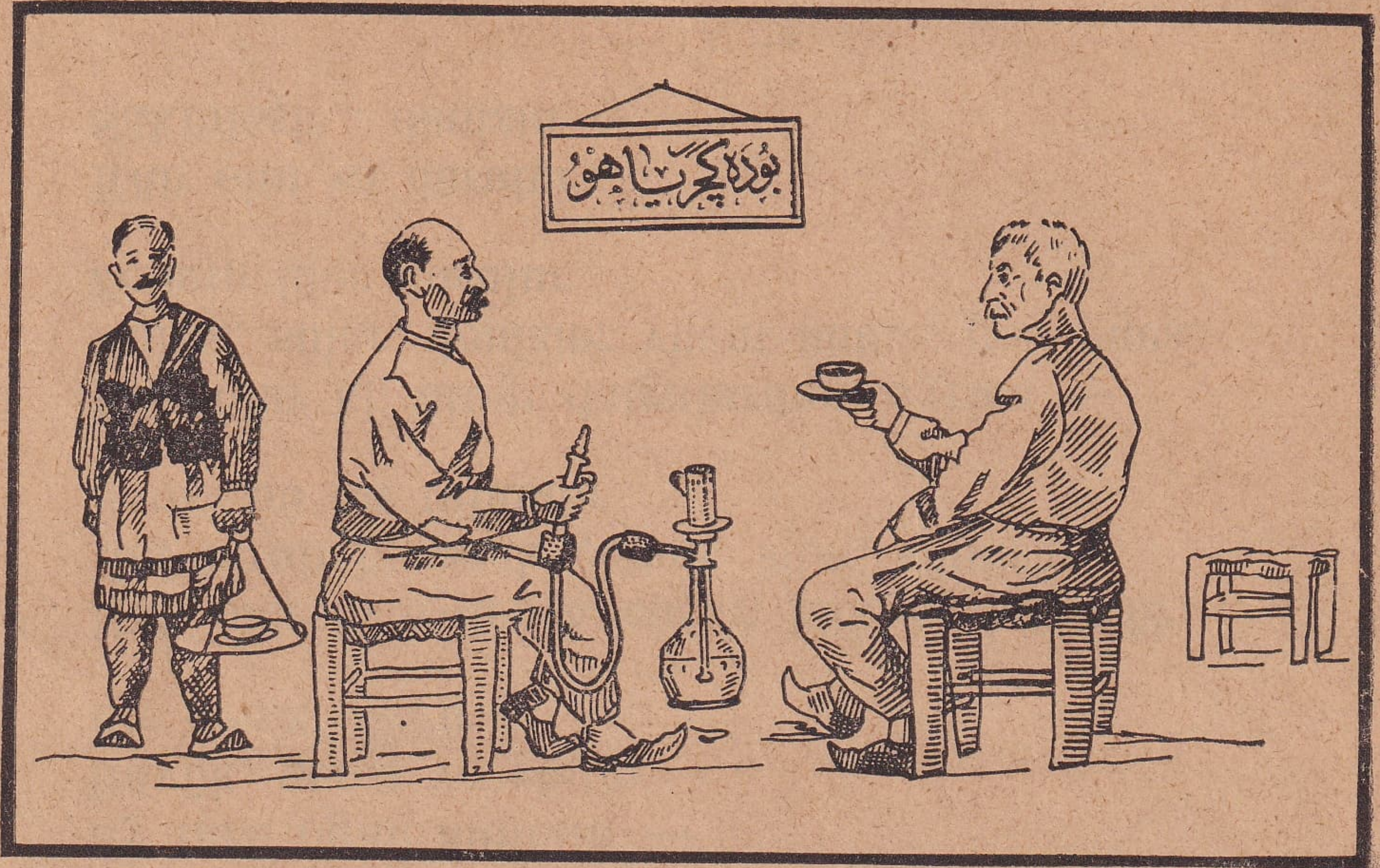
Hoca —

Getir, at!
“Bâdi terkîm senedim
Oldur ki...,

Köylü —

Hoca

Ay efendim —
Senet değil mektuptur.
Önce desen ne olur.
Biliyorsun a kuzum —
Mektupça da okurdum..

KARININ EYİSİ KOCALMADAN ÖLENMİŞ

Hüseyin Ağa — Ne var, ne yok, hayır, şer?.

Bekteş Ağa — Ne olacak birader.

Başımız sağ, yalınız —

Bizim karı apansız —

Ölüverdi geçende...

Hüseyin ağa — Alındırma be sen de

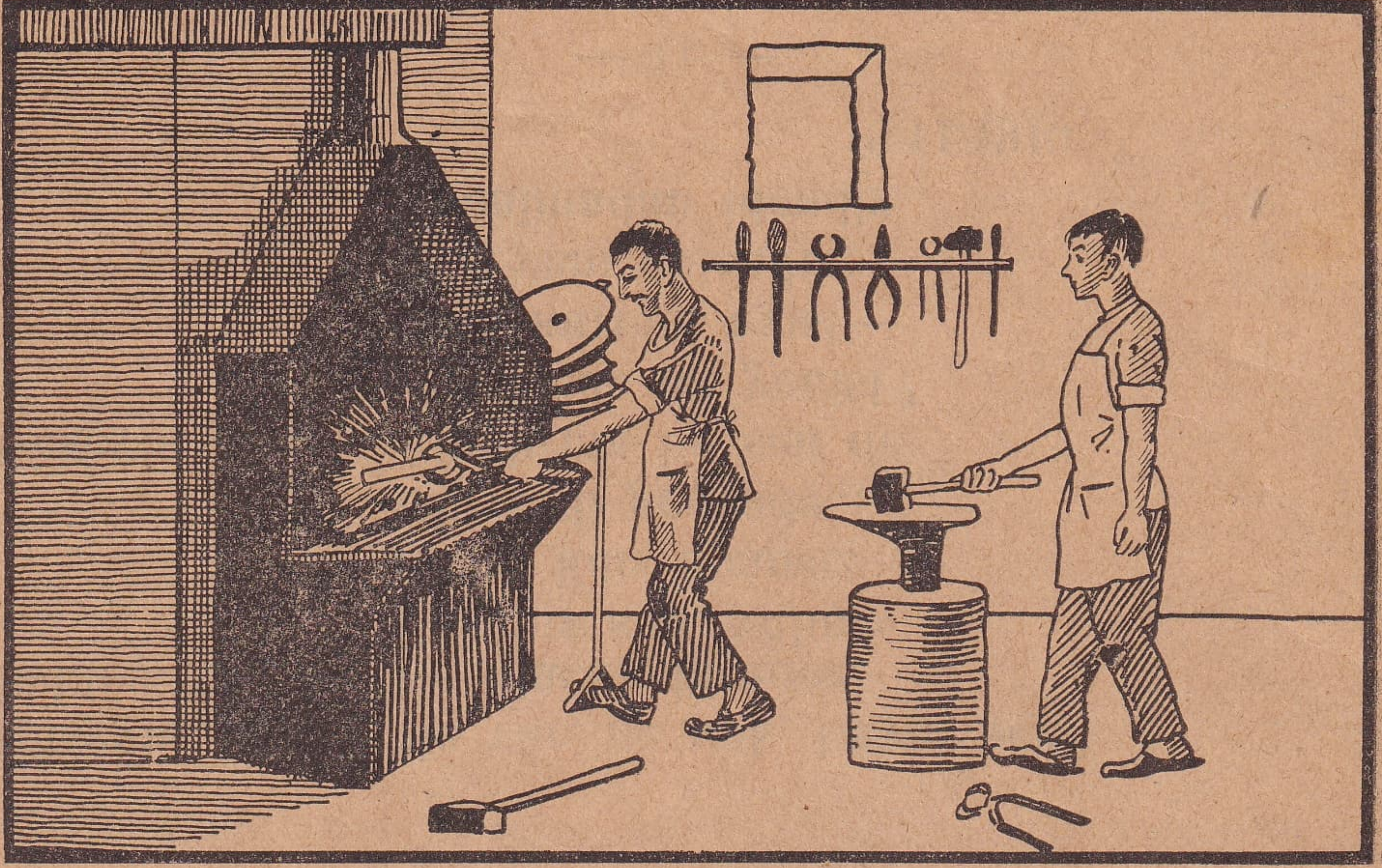
Bulunmaz mı yenisi?

Hem karının eyisi —

Eve yeni gelendir;

Kocalmadan ölendir...

10/11/1910

ERGENEKON

Ey türk oğlu! milletin —
Büyük, geniş ve engin —
Bir denizi andırır.

Kâh olur ki o deniz, coşar, kükrer, köpürür;
Her tarafı basarak çigner, siler, süpürür;
Sanki bu bir tufandır..

Kâh olur ki, attığı dalgalardan, ayrıca —
Göller, sular, denizler vücut bulur; pek yuca,
Zengin iller kurulur..

Kâh olur ki durulur;
Sâkinleşir,.. denizin —

Ortasında o demin —

Dehşet saçan dalgalar çekilirler; sinerler...
Sanki birden denizin ta dibine enerler..

Kâh olur ki türk soyu dünyaları titretir...

Kâh olur ki nerde bir —

Düşmüş millet var ise yardımına erişir..

Kâh olur ki ülkeler açar, süsler, şenletir.

Kâh olur ki sözünü yeryüzüne dinletir..

Kâh olur ki şehirler kurar, köyler yaratır.

Kâh olur ki bahadır

Ve ter temiz kalbinin —

Cezasını çok çetin

Bir surette görür o..

Kâh olur ki pek koyu,

Pek çok iğrenç kinlere

Amaç olur yok yere... [*]

Kâh olur ki büsbütün yorgun düşer, ezilir.

Ne bir soluk, nede bir kımıldanma sezilir...

Fakat ölmez.. her gören

Ölmüş sanır tamamen

Birdenbire bir yiğit çıkar, ona can verir

Şeref verir, şan verir.

Yine böyle bir zaman

Çini kasıp, kavıran

Türkler yorgun düştüler..

Mançularla Çinliler üzerine üstüler..

[*] Amaç türkçedir. [Divanı lûgatü'ttürk] te omaç şeklindedir. Bugün Anadolu'da yamaç şeklinde kullanılmaktadır, karşı ve hedef manasınadır.. B.. A..

Dövüştüler aslanca —
Kadın, çocuk, genç, koca...

Dokuz kişi kalınca,
Bir geyige uydular; çekildiler en yuca —
Dağ başına... Orada üçyüz sene kaldılar..
Çoğaldılar;.. o kadar —
Çalıştılar ki yüz bin silâhlanmış koç yiğit —
Hazırlandı... Özyurda akın için bir geçit —
Aradılar, durdular...

Bir gün Alageyige kurtlar avırt vurdular.
Fakat ne yol, ne iz var.
“Nerden geldi canavar?..”,
Deye şaşı görenler...

Koyuldular hep birer —
Birer yolu bulmaya..
Gördülerki bir kaya —
Vardır altı deliktir.
Kurt oradan ufak bir —
Delik bulup sokulmuş..

Sevindiler; bu bulmuş —
Oldukları çığırdan..
Fakat ordan bir insan —
Sığamazdı, darıdı..
[Bortecene] adında bir demirci varıdı;
Göz gezdirdi nekadar.
Oralarda kayalar —
Varsa demir madeni imiş; hemen bir hayli —
Odun yığı ahali...

Ateş yandı, madenler eriyerek döküldü..
Yol açıldı özyurda; bütün bağlar söküldü...

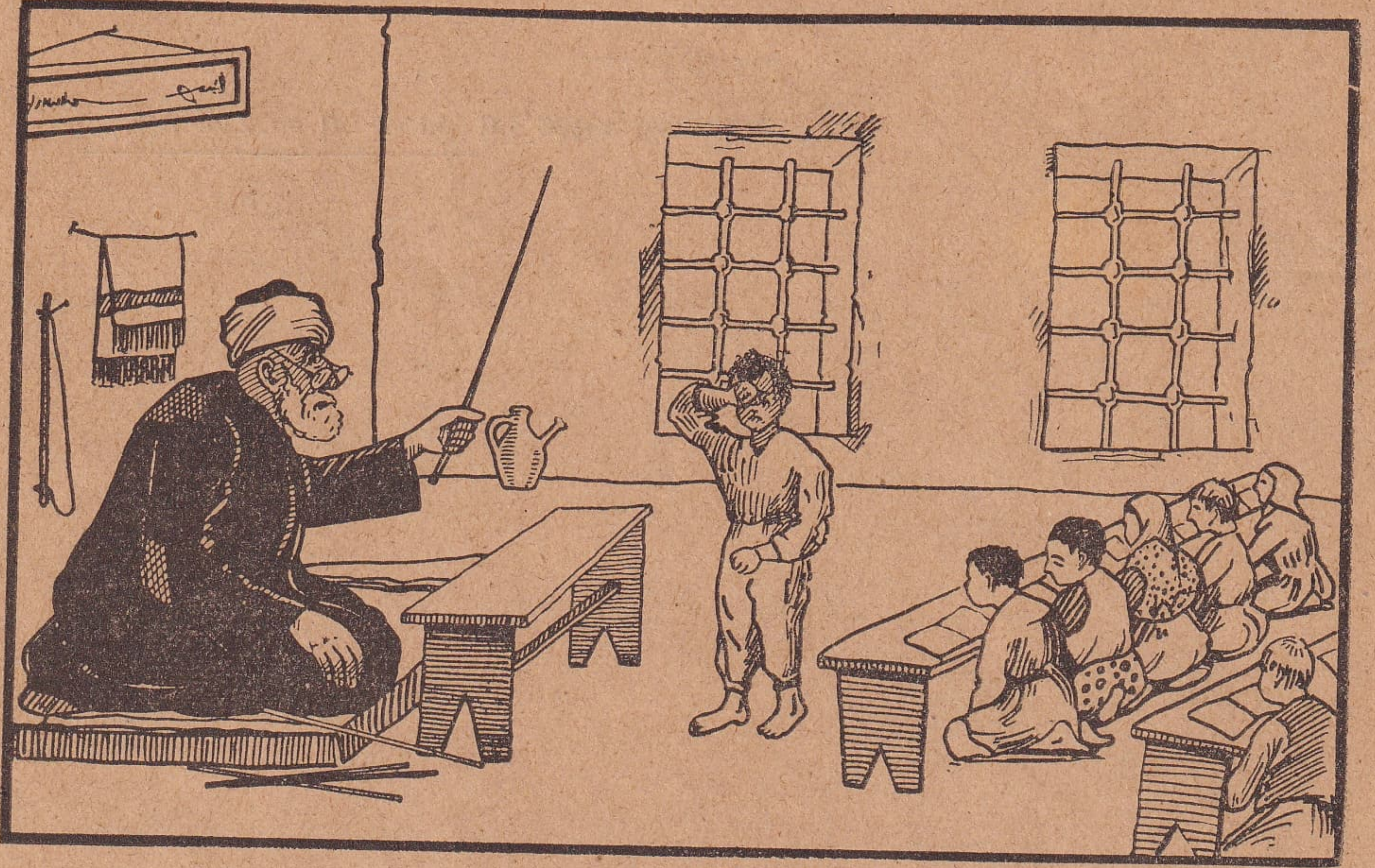
Mart dokuzdu, toplanıp gençler ata bindiler..
[Ergenekon] denilen] bu yayladan endiler..
Yüklendiler duşmanın —
Üzerine ansızın..
Kurtardılar heryeri..
Eriterek demiri..

Ey türk oğlu, dünyayı tutan kuvvet demirdir!.
Hangi millet demiri horgörmüşse esirdir..

On iki yıl oldu ki, kan ve ateş bir tufan —
Gibi Türkün üstüne yürüyordu her yandan;
Asırlarca millete ve bu aziz vatana;
Efendilik satanlar saviştılar bir yana.
[Ankara] bir ikinci (ergenekon) olmuştu.
Her taraftan yurduma bin bir duşman dulmuştu.
Bu gez [*] Bozkurt yerine [Alyeleli bir aslan].
Öne düştü az zaman —
İçersinde Türkü de, tarihi de kurtardı
Yoksa Türkün adı da, tarihi de batardı.

22/3/1931

[*] Bu gez = bu kere, bu sefer demektir.

KONYADA BİR ESKİ MEKTEP

Hoca —

Mehmet baban haftalık [*]

Vermedi mi? çarçabık —

Anlat bahım... bana di!..

Mehmet —

Babam köyden gelmedi!..

Hoca —

Baban yohsa a hayvan —

Beş on para dayından

Alıp gelsen olmaz mı?.

Mehmet —

Hocufendi dayımı

Dün mapusa [habse] tıhtılar.

Hoca —

Seni domuz, durma var;

Evinizden al, getir!..

Mehmet —

Hocufendi anam bir

[*] Çocuklar hafta sonunda hocaya vermek üzere on veyahut yirmi para getirirlerdi: buna (haftalık) adı verilirdi..

Tavık satıp parayı
Yolliyyacak..

Hoca — Hay Ayı!
Yohsa seni döverdim!.

Başka bir çocuk— Ben getirdim efendim!,
Hoca — Ulan sana eferim.. [aferin].
Zahar [zahir, şüphesiz] kişizadesin!
Ulan Amet [Ahmet] sen nittin?..

Ahmet — Ben unuttum..
Hoca — Ne itsin!..
Git alda gel, durmadan!.
Hasan, börek ne zaman
Gelecektir? heceyi —
Söktün gayri pek eyi..
Unutma ha böreği!..
Sonra yersin köteği!
Bir çocuk — Hocufendi!
Hoca — — Ne din ki?..
Mehmet beni tipteki [*]
Hater ~~Hate~~lerin üstünden [**]
Hahıvırdı.. [***]
Hoca — Ulan sen —
Adam olman.. a diyus!.
(Hoca çocuğa bir sopa vurur)
Çocuk — Vay kafam vay!.
Hoca — Geber, sus!.
Bunu nedi hahalan?. [****]
Çocuk — Hocufendi hep yalan...

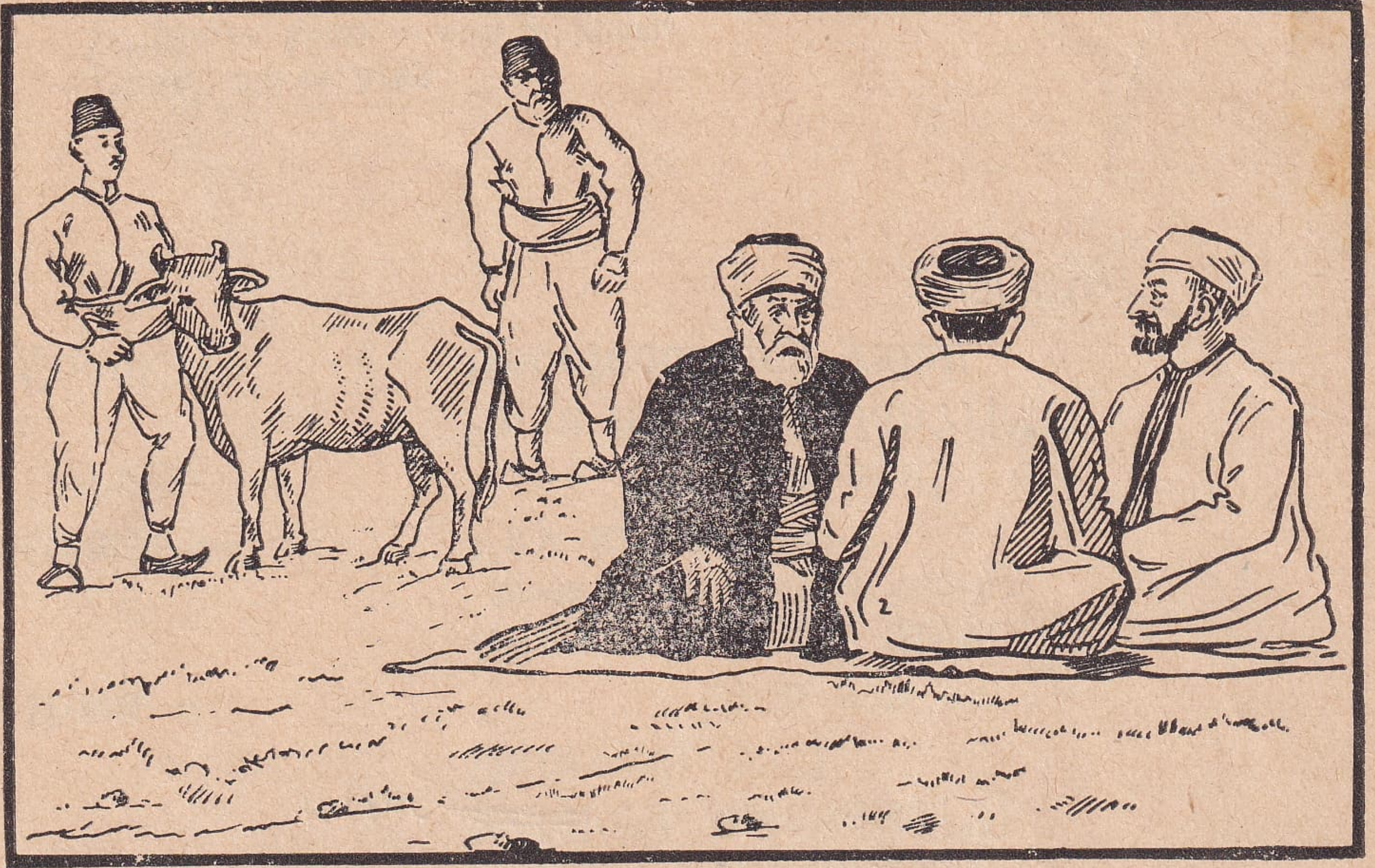
14/5/1910

[*] Tip, dip = Arka..

[**] Hater, katar = sıra tahtaları..

[***] Hahıvermek, hahalamak = itmek, itivermek..

[****] Nedi = ne deye, ne için.

ISKAT

Köy Hocası — Önce devir bitmeden
Medreseye verilen
Hayrat için görüşek..
Ne bırakmış?.

Muhtar — — Bir inek!.

Hoca — Bilmem kîme yetecek?.

Damadı — Iskatı var, devri var. [*]

Hocanın oğlu — Daha bilmem ne kadar
Masarısı bulunur.

Hoca — Acep hepsi bu mudur?..

Damadı — Vasiyeti kaç kuruş?..

Oğlu — Alta, üste ne koymuş [**]

[*] Iskat, bir kimse öldükten sonra, kılınmamış namazları, tutulmamış oruçları için hocalara dağıtılan para.. gûya ölü için namaz kılverecekler, oruç tutuverecekler!..

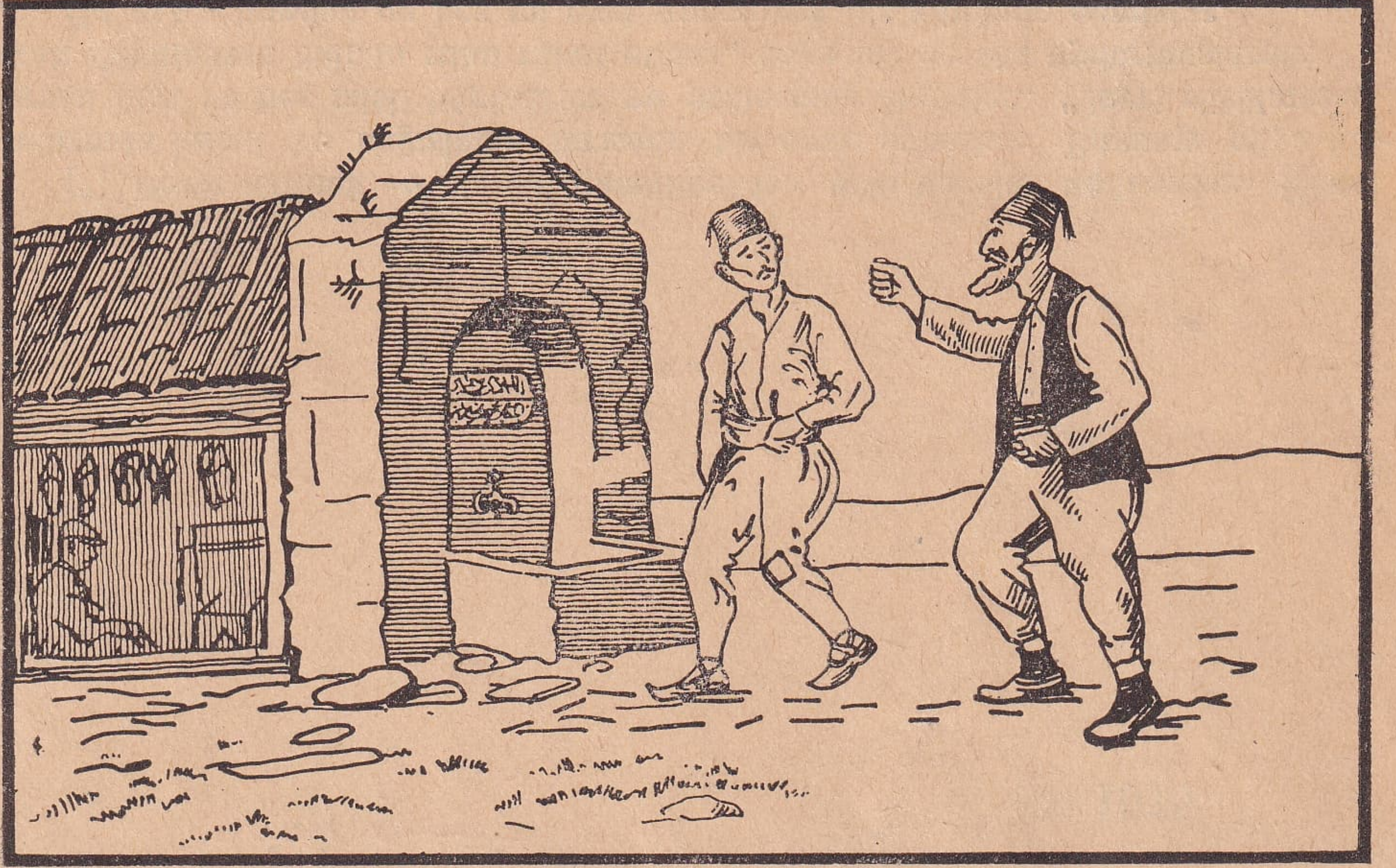
[**] Alta, üste koymak = yıkanmak, gömülmek masraflarına, ıskata, kefarete para vasiyet etmek demektir ki buda hocaların keselerine girer..

Muhtar — Demiştim a “bir inek,,...
Hoca — Birşey yokmuş gelecek.
Niçin bizi çağırdın?
Muhtar — Vasiyeti var... Kadın —
Bunu bile vermeğe
Razı değil. —
Hoca — Ne deye?..
Muhtar — Ne deyecek? “yoksulum,,
Ben kimsesiz bir dulum,,
Deye basbas bağırdı...
Hoca — Vasiyetin hiç ardı
Alınmadan cenaze —
Rahat etmez... [*]
Damadı — kepaze —
Karı hâlâ bağıırır..
Oğlu — Ne küfürler savırır?..
Muhtar — Cahil kadın ne bilsin!..
Siz şu devri bitirin!..
Hoca — Hasan oğlum, bu inek —
Şimdi bize gidecek..

8/4/1915

[*] Devir sürmek = bir ölü gömülmezden evel hocalar toplanırlar. Kendi aralarında kabul ve bağışlama tarzında bir oyun oynarlar. Bununı gûya bin kuruşu dört ve beş misli büyütürler ve aralarında üleşirler.. “devri sürülmezse, ıskatı dağılmazsa ölünün ruhu rahat etmez,, deye bir de söz uydurmuşlardır.

Bu vak'a bundan on beş yıl evel Anamorun bir köyünde olmuştur.

BU ÇEŞMEDEN YALINIZ BİZLER APTES ALIRIZ.

Hacı baba — Köylü, çekil oradan!

Köylü — Ne var?

Hacı baba — Çekil be hayvan!

Köylü — Gönül yıkma Hacemmi! [Hacı ammi].

Bura çeşme değil mi?..

Çok susadım, yoruldum;

İçtim ancak bir yudum.

Hacı baba — Elini de yıkadın!

“Dağda mıyım,, sanırsın?.

Köylü — Bir kaç avuç su aldım.

Yıkayordum elimi..

Çeşme vakıf değil mi?..

Hacı baba — Vakıf lâkin her gelen —

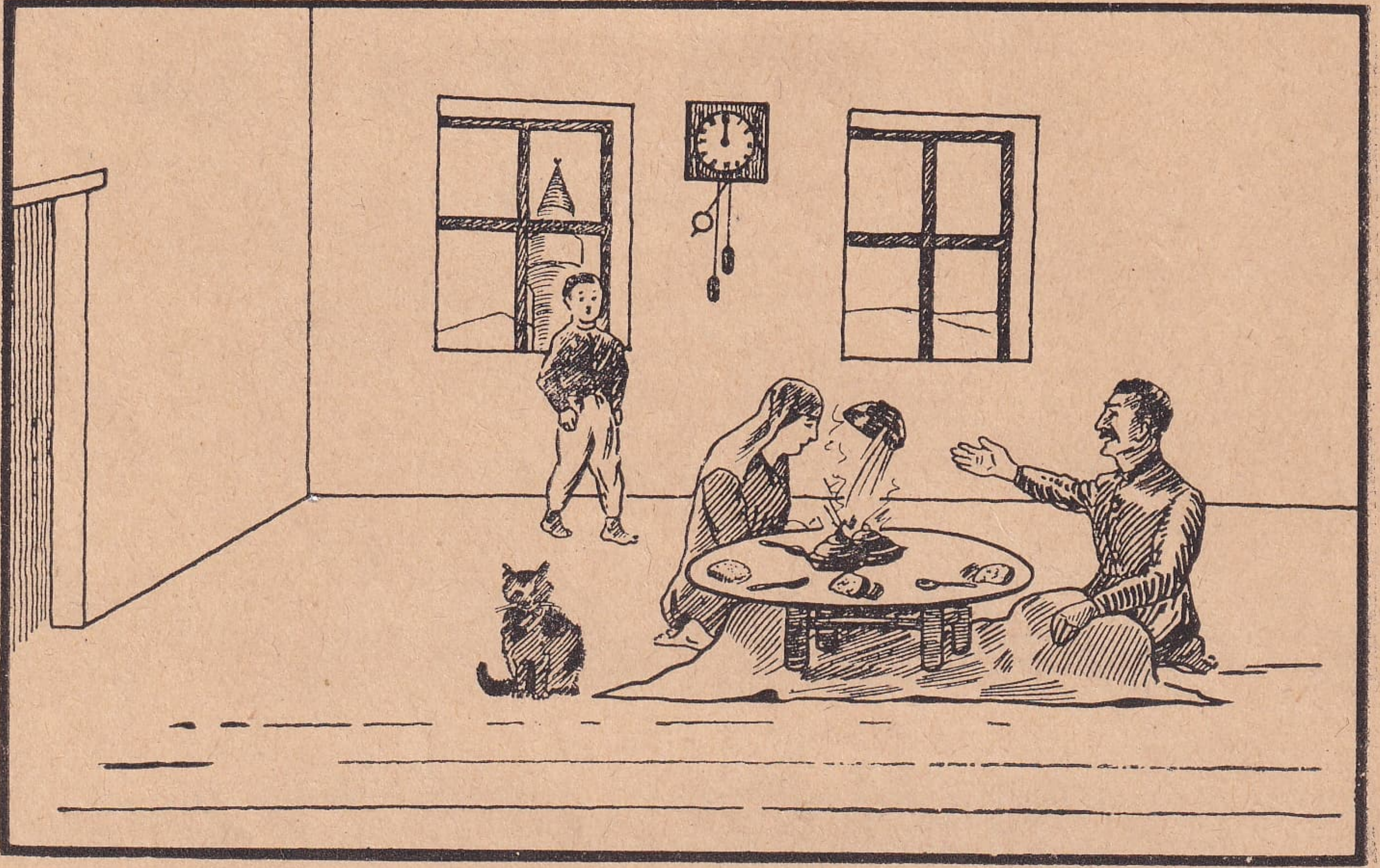
Su alamaz çeşmeden..

Bu çeşmeden yalınız —

Bizler aptes alırız.. [*]

5/7/1920

[*] Bu vak'ayı Ankarada gördüm.

İFTAR KEYFİ

Tiryaki— Vakıt geldi. Bu herif hâlâ topu attırmaz..
Tütünü yok, keyfi yok, kadı değil, ha bir kaz..
Beş dakika geçiyor. neresinden başlasam?
Günah mıdır söverse şimdi buna bir adam?
Ulan Mehmet bak hele pencereden; meyezsin
Minareye çıkmış mı?

Çocuğu— — Çıkmış baba!.

Tiryaki— — Ne didin?..

Çocuğu— “Çıkmış,, didim duymadın!

Tiryaki— Sağır mıyım be çapkın?..
Yüksek disen biraz a!

Çocuğu— Yüksek didim ay baba!

Tiryaki— Karşı koyor sözüme; bak yediği şu halta!
Şimdi senin kafanı koparırım kârata...

Karısı — Vazgeç adam, çocuktur, bakılır mı suçuna?

Tiryaki— Pek şımarttın; nedense yüz verirsin sen buna!..
Çok oldunuz gayri siz; yoksa durun çizide..
Vallah, billah yakarım bir gün ikinizi de!.

Karısı — Noldun adam sen bugün?

Yine kızdın ; köpürdün!..

Çocuğu— Top atıldı!.

Tiryaki— Bismillâh! [Yemeğe uzanarak]

Bende midir bak günah!.

Tuz ağısı tarhana;

Al çanağı kafana!..

0/0/1910

YÖRÜK ÇADIRINDA FİTRE

Yörük karısı — Hocafendi!. bir danam vardı öldü nasılsa!
Derisinden fitire [fitre] düşüyor mu?

Hoca —

— Bakılsa —

Fena olmaz kitaba. bu mesele çok derin..
hele otur kulak ver, kitap ne der? dinlersin..

“İnnellezi getire
Gönden olur fitire.

Ayak bütün, baş bütün
İmamındır büsbütün,,

Yörükkarısı — Aman hocam olmaz mı bir çarıklık ayırsam?

Hoca —

Olmaz karakaplının[*] dediginden ayrılmak.

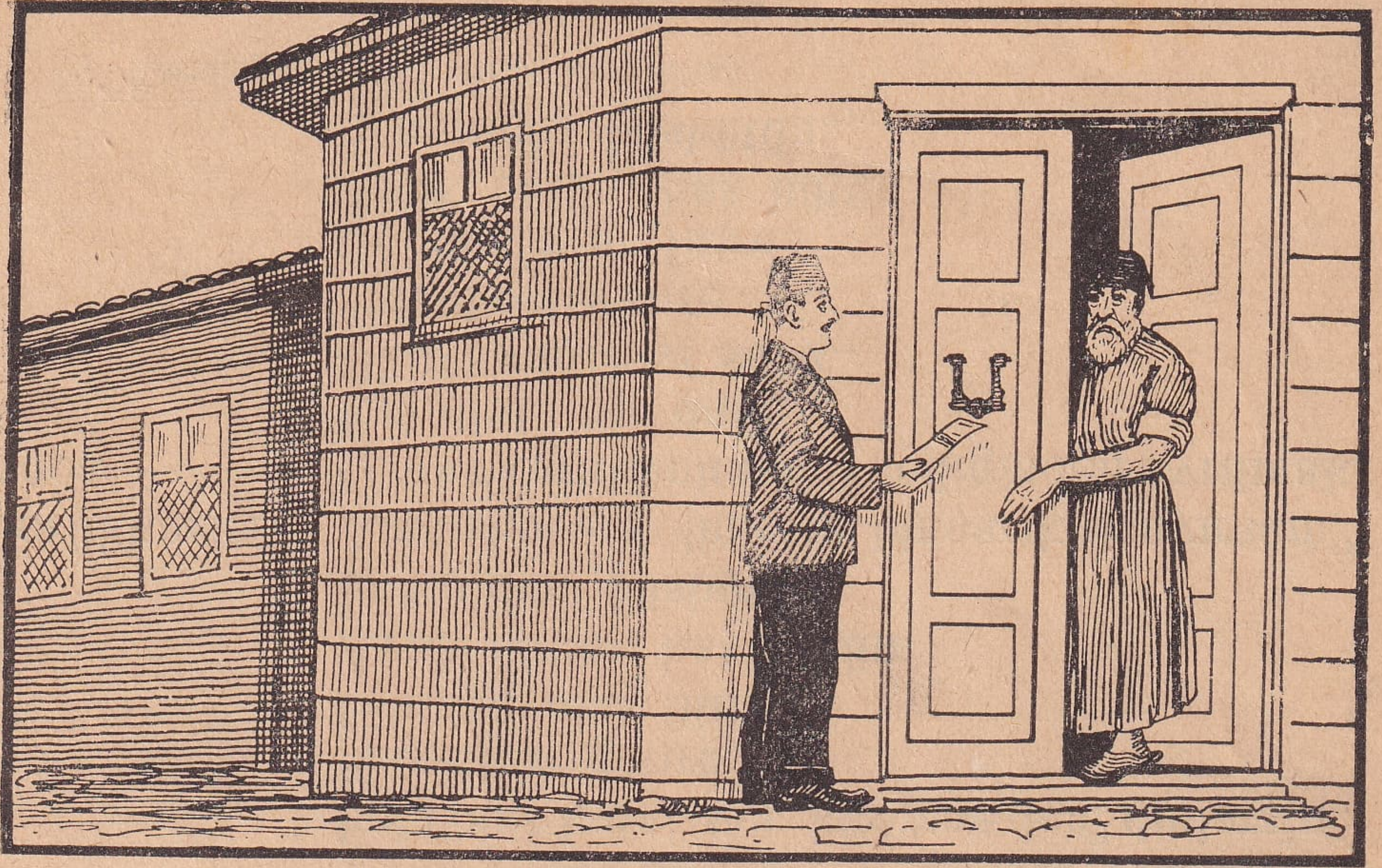
Eyi dinle bir daha,
Okuyayım ben sana..

“İnnellezi getire

Gönden olur fitire..

Ayak bütün, baş bütün
İmamındır büsbütün...,,

[*] Karakaplı = eski meşin kaplı kitap

HACI BABA VİLAYET ENCÜMENİ AZASI

Hastane kâtibi

Lütfen Cacı efendi
İmza buyur senedi!..
Bir haftadır efendim
Zatinizi beklerdim.

Hacı baba —

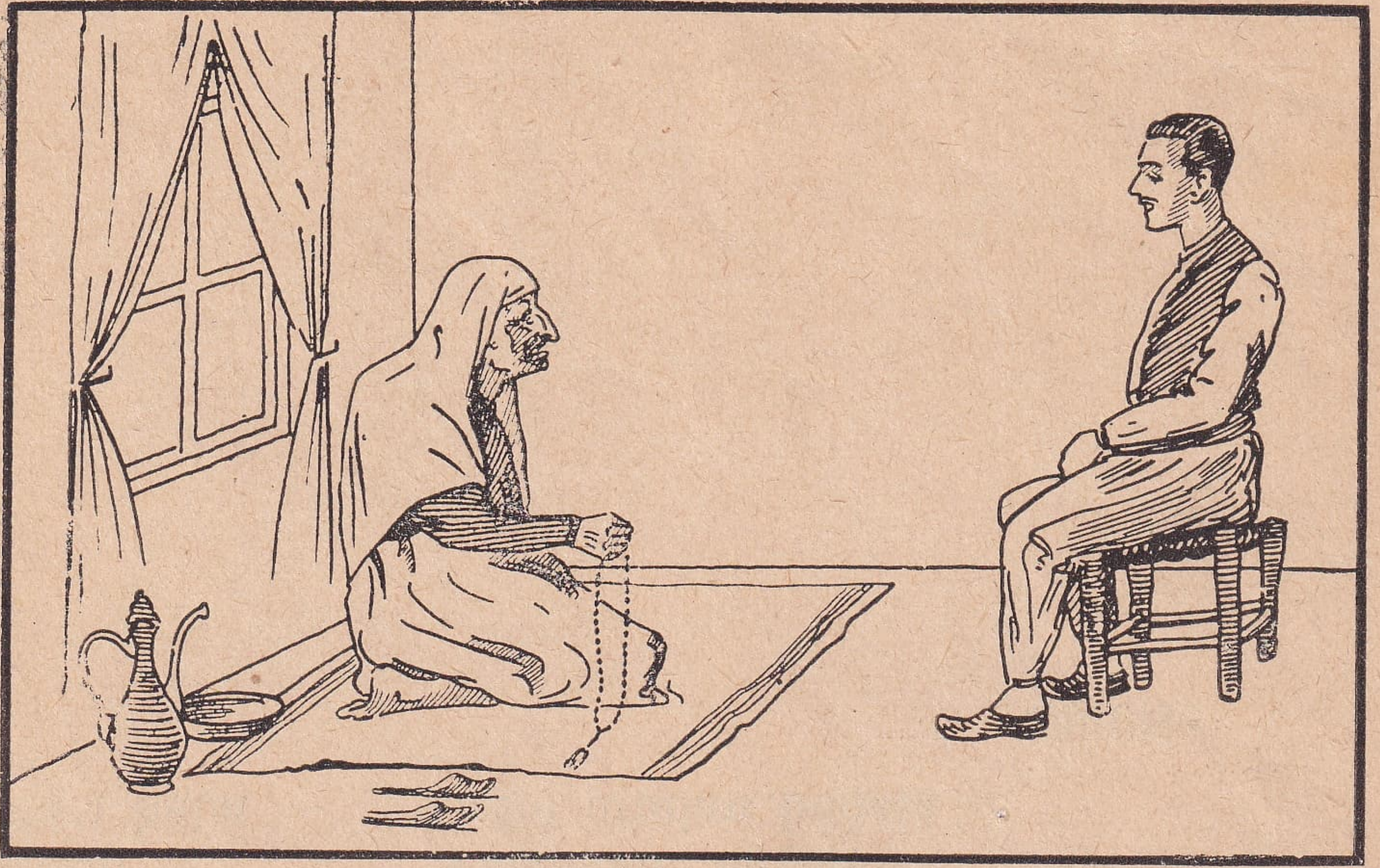
Tam çağında bu işin
Hızır gibi yetiştin!..
Ne senedi be adam?..
Ben mezunum karışmam.

Kâtip —

Hastanenin senedi.
Erzak bitti, tükendi.
Malûmunuz bir aydır.
Hep veresi alınır..
Esnaftan hiç birisi —
Vermez oldu veresi..

Hacı baba — Ben mezunum dedim a!..
Kâtip — Lûtuf buyur; akşama —
Pişirecek bir şey yok!..
Hastalarımız yine çok
Aç kalırlar o kadar —
Biçareler, hastalar..
Hacı baba — Buna imza atamam
Çünkü derde çatamam..
Ben yoğuken alınmış..
Belki biraz çalınmış..
Sonra mes'ul olurum
Neden buna mecburum?..
Kâtip — Lûtfen imza buyur da..
Yarın tetkik et; sor da.
Bir fenalık görürsen
Gel yüzüme tükür sen!.
Hem kefilli memurum..
Hacı baba — Ben imzada mazurum
Kâtip — Aç kalacak hastalar.,
Hacı baba — Geberseler ne çıkar?..
Kâtip — Vazifendir imzala!
Hacı baba — Defol oradan budalâ !..

0/0/1918

BAĞDAT BULDU VALİYİ

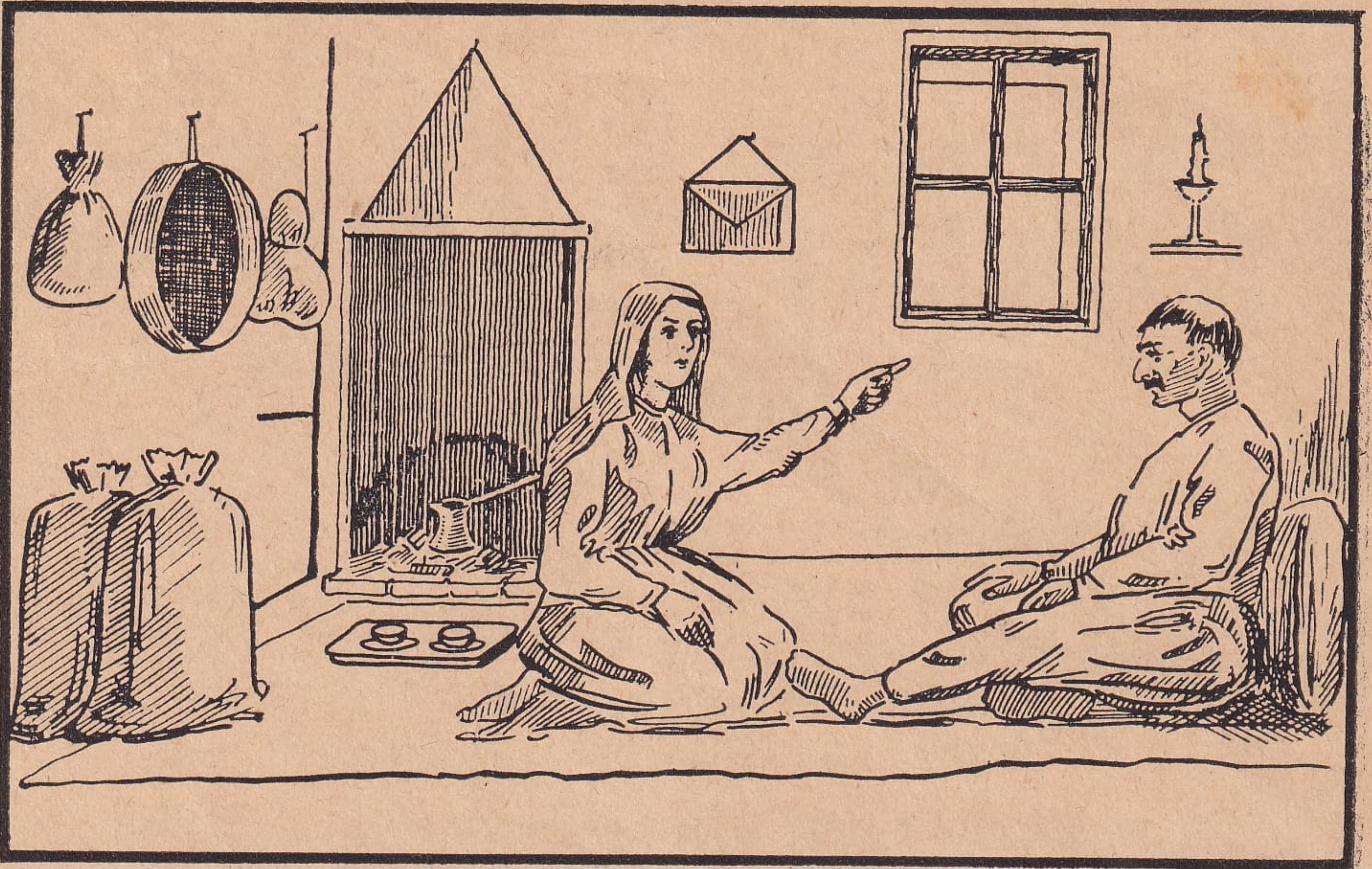
Kocakarı — Ne var oğlum dışarda?.

Oğlu — Ne olacak hey ana —
Sen de her gün sorarsın..
Bilmem ki ne ararsın?.

Koca karı — Günah mıdır evlâdım
Şehrimizde birtakım —
Olup biten işleri
Bilmek geri, ileri?..
Biliyorsun günlerdir —
Çıkamadım. Şu kâfir
Ağrı beni bitirdi..
Bak ne hale getirdi?..
Sıkılıyor içerim ;
Onun için ne var yok.. bir havadis isterim..
Oğlu — Başka bir şey duymadım;
Vali paşa bakalım;
Bazı yeni kanunlar —

Yapıyormuş.. [ne kadar
Dul kadınlar varısa
Genç, ihtiyar hulâsa,
Hepsi ere gidecek]
Deye... bilmem nedecek?
Her dul ere varır mı?..
Ben veremem anamı!..
Koca karı — Sus; hayır bil her şeyi!..
Bağdat buldu valiyi!..

8/4/1910

ASILIRSAN ŞEHİT OLURSUN

Kadın — Bu gün neden neşen yok!..?

Erkek — Sorma; yine derdim çok..!

Bu hükûmet delirmiş..

Sanki yokmuş başka iş..

Her gün yeni bir kanun..

Beylerime iş olsun..

Bu sefer de çok fena —

Bir emir var; âdeta —

Çıldırasım geliyor..

Kan beynimi deliyor..

[Erkek gibi kadınlar

İki koca alsınlar]

Deye çıkan bu emir

Billâh beni delirtir...

Kadın — Ne edelim: hükûmet

Emrederse biz elbet

İtaate mecburuz...
Kolayını buluruz..
Merak etme bilirsin!.
Hakkın yemem kimsenin!.
Kocas1 — Yok, yanıldım yine ben..
[her erkeęe yeniden
Birer kadın verilsin]
Emri gelmiş ne dersin?..
Almıyanlar olursa
Asacaklar.. hulâsa —
Bir çare bul şu işe!..
Karısı — Yapma asla endişe!
Asılırsan yok suçun...
Elbet şehit olursun!..

1 5/1920

ÇOCUK TERBİYESİ

Komşu kadını — Mehmet ağa!.

Mehmet ağa — Nedir o?..

Komşu kadını — Sizin çocuk bizim şu —
Bahçedeki dalları —
Kırmış ~~büsbütün~~.

Mehmet ağa — — Haşarı —

Çocuk, nerde? getirin!.

Ulan Hasan nerdesin?.

Çocuğu — Ne din baba?.

Babası — Kârata!.

Bak yediğin şu halta!.

Cocuğu — Ne yapmışım?.

Babası — Komşunun —

Meyvesini yolmuşsun!.

Çocuğu — Vallah baba yolmadım!.

Billâh baba yolmadım

Kim görmüşse anlatsın!.

Komşu kadını — Ceblerini yoklayın!.

(Mehmet ağa yoklar)

— Bunlar nedir be hayın !

Al! — (kafasına vurur)

Anası —

Bayıldı. —

Babası —

Gebersin..

Kalırsa il beğensin

Ölürse yer beğensin..

11/9/1915

SAKARYADA TÜRK ASKERİNE

Ey yıllardır aslanlar—

Gibi savaş yapanlar!

Koşun sönen ocaklar—

Issız kalan bucaklar;

Sizi bekliyor koşun!.

Koşun zulum boğulsun.

Koşun sürü çobansız kalmış esir illerde..

Koşun hanı dillerde —

Destan olan Aydının o güzelim bağları.

Ovaları, dağları —

Cayır cayır yakılmış..

Türk, yurdundan atılmış..

Koşun babayığitler !.

Alkanıyla şehitler —

Sizi bekliyor koşun!

Koşun vatan kurtulsun.

Of!. yıllardır gülmedi ufukları yurdunun..

Of.. yıllardır top, kurşun

Sadasından başka ses işitmiyen o iller —

İçin için iniler..

Kuşlar susmuş, baharı gelmiyormuş o ilin..

Bekliyormuş günlerdir, gözliyormuş pek derin —

İhtiyakla sizleri..

Koşun, koşun ileri!.

Güneşleri kıpkızıl ateş gibi doğarmış
Havasına sam dolmuş, zehirlermiş, boğarmış..
Kan renginde akarmış ırmakları onların.
Koşun, koşun kurtarın —
O çiğnenen yerleri..
Koşun ey türk erleri.!

Tan yelleri esmezmiş, şafakları kararmış.
Güller solmuş, çiçekler açılmadan sararmış.
Gündüzleri geceden —
Farksızıymış tamamen..

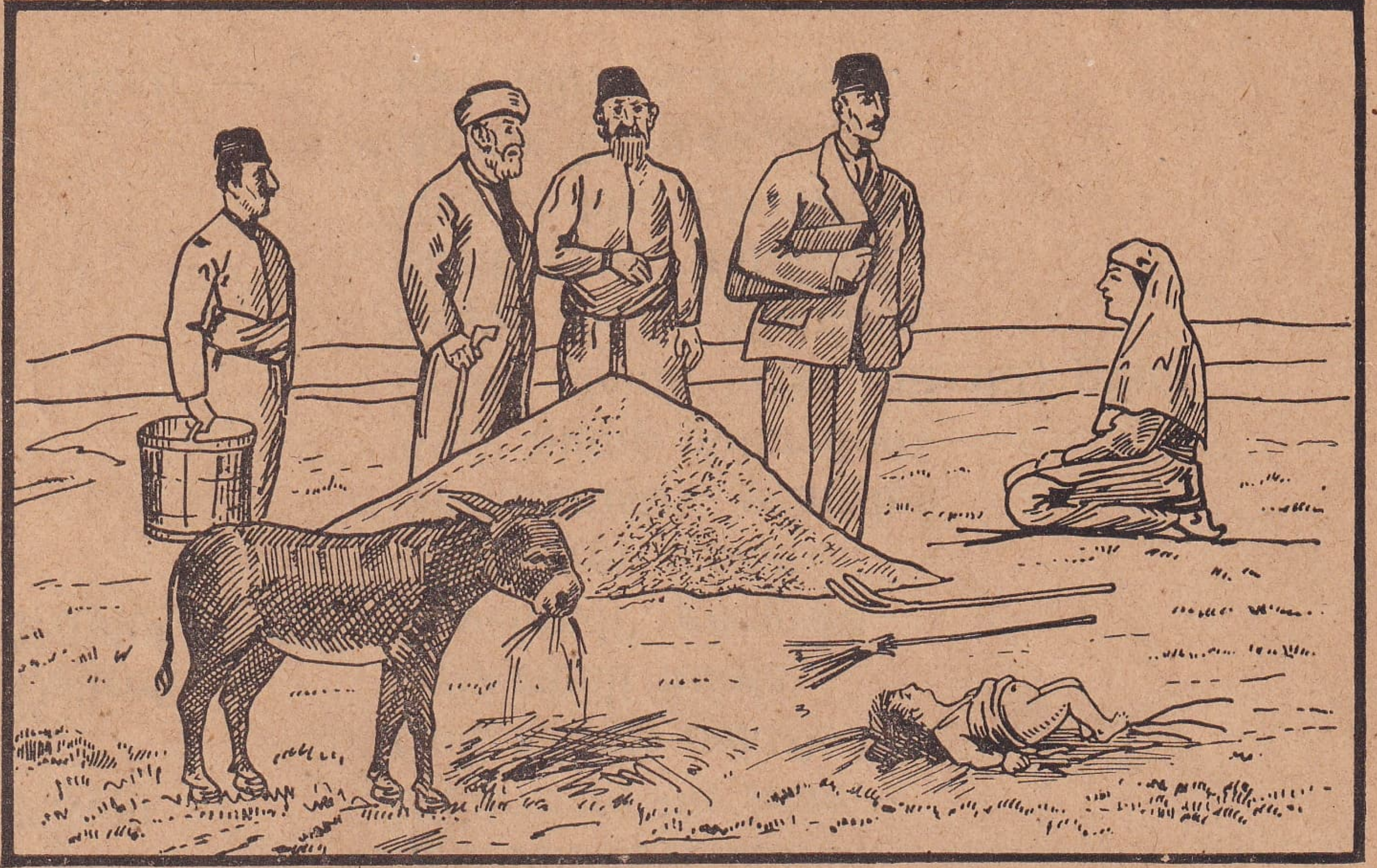
Pınarlardan su değil alkanımış fişkıran.
Sayılmazmış ağlayan, inileyen, hıçkıran.

O yerlerde dili bir ve dini bir, soyu bir —
Kardaşlarınız esirdir.
O yerlerde bin yıllık,
Hürmetlere müstahık —
Tarihiniz esirdir.

O yerlerde sayısız gelin ve kız esirdir.
Koşun Allah aşkına.
Koşun koşun vatana —
Saldırmasın hainler
Koşun sizindir zafer..

Koşun. koşun memleket
Şu öksüz yurt, şu millet
Sizin silâhınızla kurtulacak, siz elbet —
Durmazsınız anneniz boğulurken kanlarla..
Koşun tanrı yardımcısı, gaza mubarek ola!.
Koşun vatan sizindir.
Koşun ki şan sizindir.

20-7-1920

ANADOLUDA ESKİ AŞAR BELÂSİ

Öşürcü — Mehmet bu mu harmanın?
Köylü — Bu efendim!.
Öşürcü — — Yalanın —
Lüzumu yok;.. sahtekâr!.
Kâtip!.. Mehmet ne kadar —
Sap getirmiş?.. bakıver!..
Kâtip — Â bey, tamam doksan bir!
Öşürcü — Tam doksan bir kağnıdan
Bu mu çıkar be hayvan?..
Köylü — Bilmiyon mu ilkbahar
Yağmırları biraz dar
Gitmişidi onunçün
Çok başaklar büsbütün
Boş çıkıyor; sor da bak
Öşürcü — Ulan Mehmet, sen dayak
İstiyorsun!.
Köylü — Vallahi —
Çaldımisa günahı —

Benim olsun âlemin.
Kâtip — Ulan hınzır; sen yemin
Etmekle mi kandırmak —
İstiyorsun?.

Öşürcü — Ay ahmak!..
Köylü — Ağı olsun; almadım
Öşürcü — Ne verirsin bakalım —
Şu harmandan sen bize?.

Köylü — Ne vereyim ben size?.

Hocafendi söylesin!
Hoca — On beş ölçek verirsin..
Köylü — Aman hocam ne yaptın?
Yarısıdır harmanım..
Öşürcü — Az söyledi.. tam yirmi —
Ölçek hakkım değil mi?
Söylesen a muhtar â [ağa]

Muhtar — Ulan Mhmet, haniya
Tarladayken çok başak —
Kesmiştiniz!.

Öşürcü — Hele bak!.

Vur tekmeyi haine!.

Köylü — Biliyorsun bu sene—
Çok sıkıntı çektik biz..
Öşürcü — Gebermeli idiniz..
Köylü — Beyefendi!. gözgöre —
Girilmiyor mezere..
Aç kalmıştık, şehirden
Azık bulup gelmeden—
Çoluk çocuk birki [bir iki] gün
Başak yedi.. büsbütün
Şaşırmıştık, nidelim?.

Hasret idik bir dilim —
Hasret kuru ekmeğe.
Öşürcü — Bak hele şu köpeğe!.

Köylü karısı — Köpek sensin!

Öşürcü —

Ne dedin?..

Kaltak karı nasibini—

Budur senin.. al, al, al.. (kamçile vurur)

Köylü karısı — Aman başım!.

Köylü —

Bu ne hal?.

Muhtar —

Ne olacak? ağzını —

Bozdu..

Kâhya —

Dövdük kadını..

Köylü karısı —

Vay.. kolların kırılsın..

Hoca —

Ağzını tut be kadın!.

Öşürcü —

Hâlâ sesi çıkıyor.

Hoca —

Beyefendi bir kusur —

Etti kadın; bağışla!.

Öşürcü —

Durma Ali sen başla..

Ölçekçi Ali —

Bir iki

Öşürcü —

Ey muhtar â! beriki —

İş ne oldu?

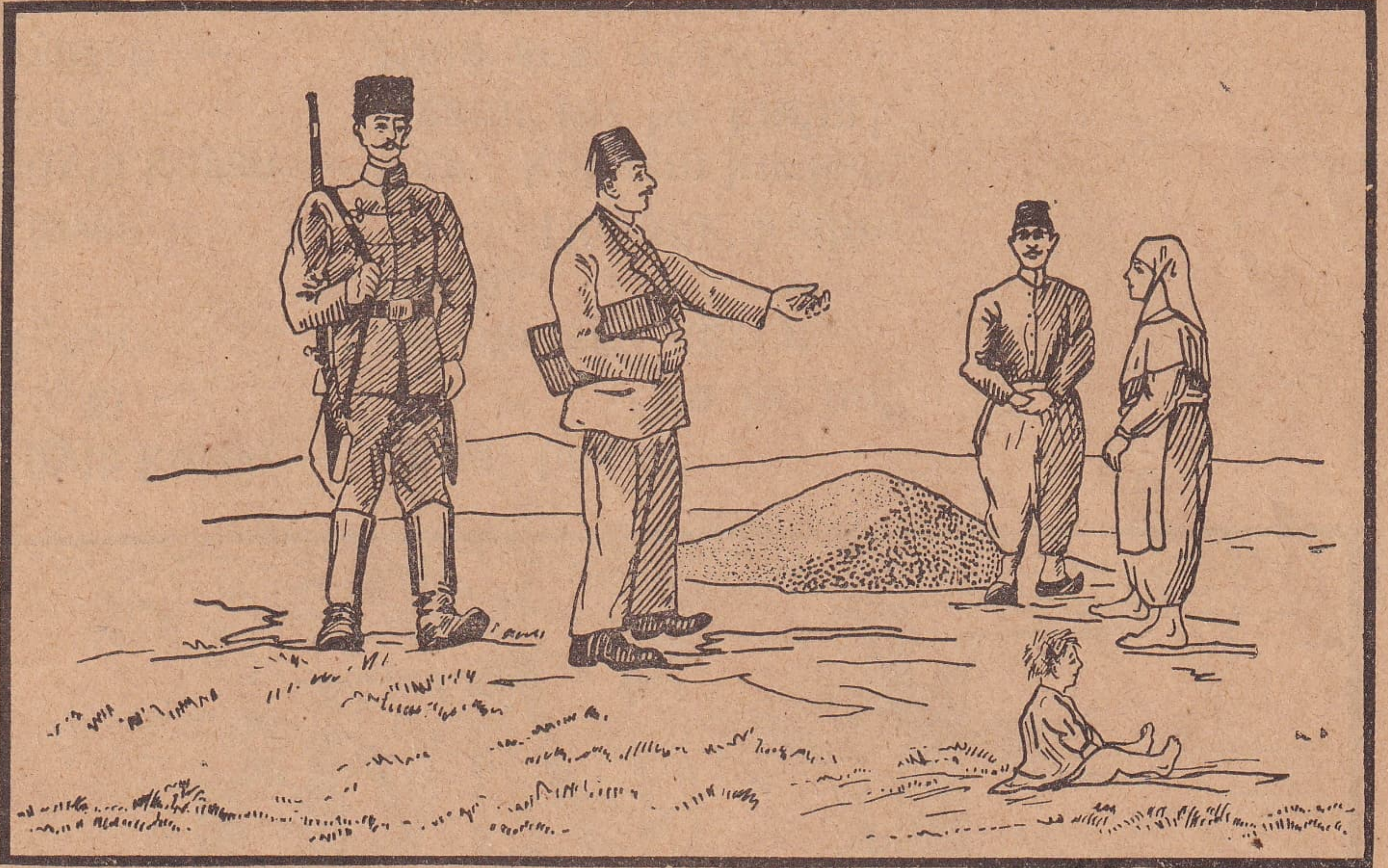
Muhtar —

Hazırdır.

Kâtip —

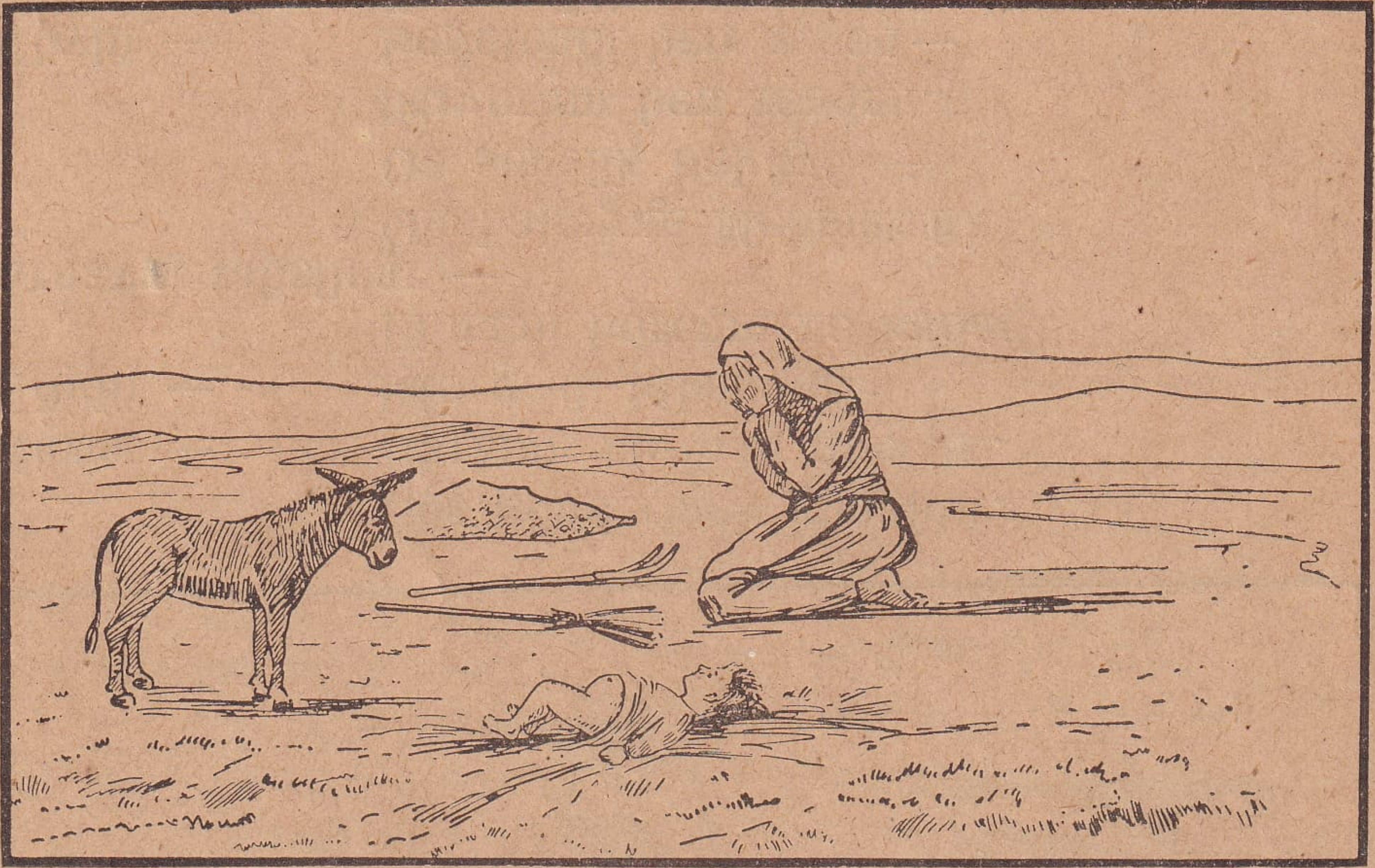
Muhtar bulur, yaratır..

Oşürcü — Akşam yine keyf kekâ..
Köylü — Elin öpem muhtar â..
Beyi lâfa tuttunuz!.
Daldınız, unuttunuz.
Vere ölçer kileci.
Yeter gayri yirminci —
Kile oldu.. bey; demin —
“Yirmi kile ver,, dedin!.

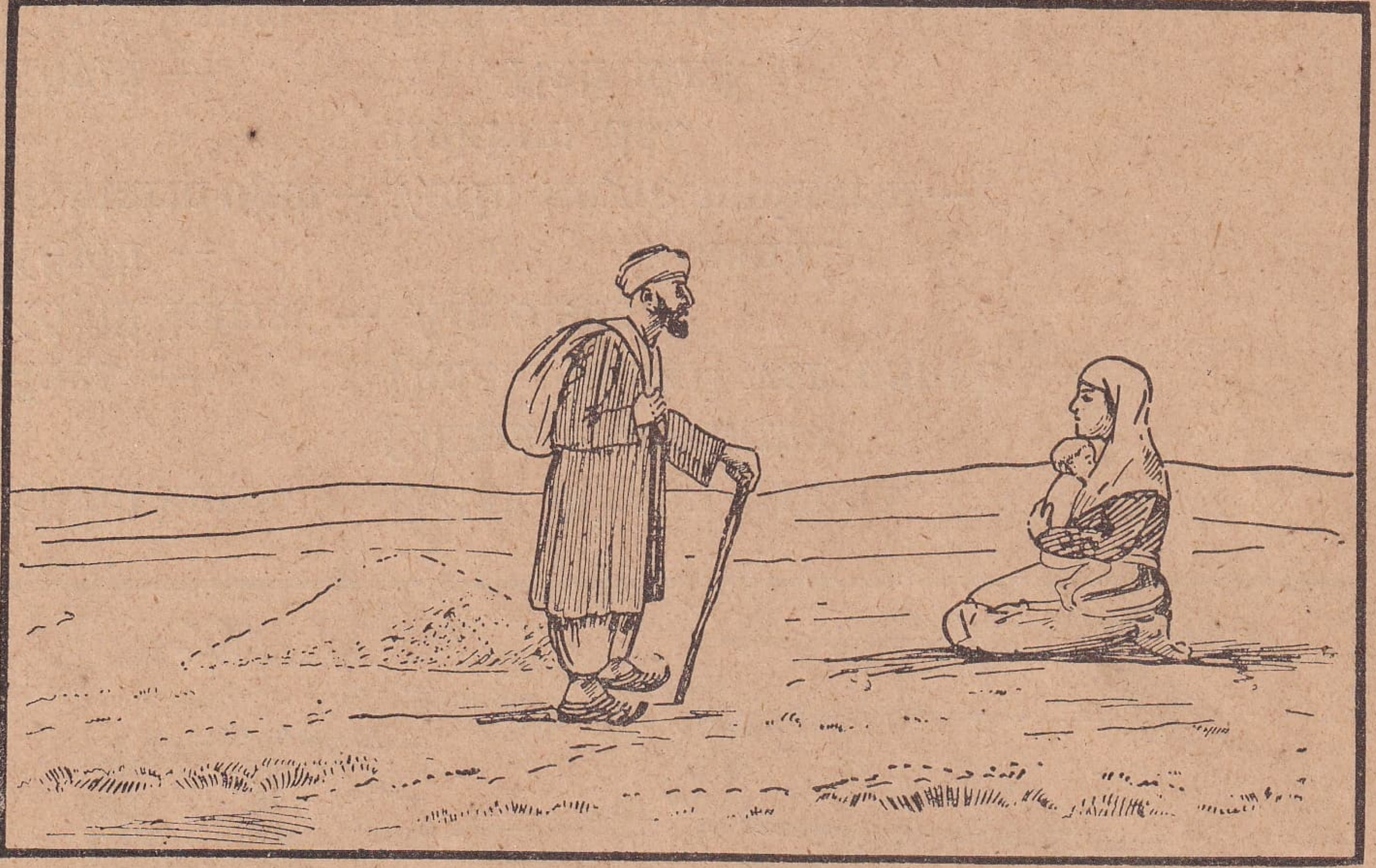
Öşürcü — Dedim.. fakat başağı —
Bilmiyordum. Aşağı —
On kile de oradan —
Alacağım.. ölç ulan
Köylü — Etme allah aşkına!.
Muhtar — Kayıl ol sen hakkına!
Köylü karısı — Hakkı ancak beş ayar! (Ayar — ölçek)
Aldı bizden bu kadar
Fazla.. Allah razı mı?.
Öşürcü — Sus; açtırma ağzımı!.
Köylü karısı — Ağzın, burnun soğusun..
Oşürcü — Sen belânı bulursun..

Hoca — Beyefendi affeyle!
Kileci Ali — Tamam yirmi beş kile..
Öşürcü — Ulan Ali bak hele!
Haydi öbür harmana.
Namaz vakti geçiyor.
Sen orada ölçedur..

Köylü karısı — Odlar düşsün canına..
Çıkma emi yarına
Hoca — [İmam hakkı] ver bana!.
Köylü karısı — Ağı olsun..
Köylü — Al sana!.
Muhtarın oğlu — Verin haydi muhtarın —
Hakkını da..
Köylü — Nah alın!.
Köylü karısı — Daha var mı?
Köylü — Dur hele..
Karısı — Bize kalan kaç kile?.
Demirci — Verborcunu bana da!
Köylü — Al bakalım sana da!.

Köy berberi — Berbere de ver bakam
Köylü — Al sana da.. vesselâm!
Cerci softa — Geçmişlerin ruhuna.
Köylü karısı — Allah versin!
Köylü — Emine!. —

Karısı — Boş göndermek günahtır..
Köylü — Harman harman dolaşır..
Arnavut tahsildar — İşte geldi tahsildar!..
Ölç bakayım Mehmet â!..
On senelik bakâyâ — Bilmem borcum ne kadar?..
Istiyorum ben senden..
Köylü — Beyefendi ben geçen —
Sene sildim defteri..
Tahsildar — Kapanmamış bak yeri!
Ben böylece devraldım!..
Ölç ölç durma bakalım!..
Defter yalan söyler mi?..
Memur zulum eyler mi?

Çerkes jandarma —

İftira mı edersin
Memuruna devletin ?.
Gebertirim eyi bil!.

Köylü — Yok efendim. O değil
Ne kadarmış borcumuz?.

Tahsildar — Dokuz kile!

Candarma — Hay domuz!.

Köylü karısı — Ah!. tükettin harmanı..

Candarma — Yeter size samanı!.

15-9-1900

ANA YURDUM UŞAĞA DUŞMAN GİRERKEN

Uğursuz bir günün sabahı idi
Dalgın uykulardan uyanamadım;
Ak saçlı validem “kalk oğlum!,, dedi.
Uyudum uyandım, kalkınamadım.

Gördüm muhacirle tutulmuş yollar;
Ağlaşır öksüzler, bağrışır dullar;
Böyle bir ayrılık görmesin kullar;
Ben bu ayrılığa dayanamadım.

Derdimi avıtan dudu dillerden,
Yarbağında açan konca güllerden,
Doğup büyüdüğüm güzel illerden,
Böyle ayrılırim hiç sanamadım.

Yeşil ormanların uğultuları,
Dereler dolduran gmüş suları,
Dertli kuşlarının yanık huları,
Susmuş dediler de inanamadım.

O cennet misali yaylalarına;
Güzel köylerine. obalarına;
Altın başak tutan tarlalarına;
Baktıkça baktım ben usanamadım.

Kadersiz yurdumun ağlayışını;
Ahile yürekler dağlayışını;
Hazin ırmakların çağlayışını;
Gördüm de ağladım, avınamadım.

Kesmeyin yulumu ey ulu dağlar!
Kimsesiz vatanda öksüzler ağlar;
Talihim gurbette ayakım bağlar.
Sevgili yurduma yollanamadım.

Gönül ne zevkında, ne kederinde;
Ne mahitabında, ne seherinde;
Gurbet illerinin gülşenlerinde;
Teselli bulmadım aldanamadım.

Ben vatan derdile bikarar oldum;
Ağladım, sızladım, zaruzar oldum;
Sanmayın vatansız bahtiyar oldum;
Ben bu tasalara katlanamadım.

Hey [Besim] deryayı mihnete daldım!
Bin türlü tasayla doldum, boşaldım.
Hicran gayyasında kaldım, bunaldım.
Tırmanmak istedim tırmanamadım.

1336-7-29

SUNA BOYLUM

Doğan güneşlerde, dolunan ayda;
Çağlayan sularda, gükreyen çayda;
Ağlayan bülbülde, inleyen nayda;
Gel seni ararım, gel suna boylum!
Gel, ne derse desin il suna boylum!

Yer yer perilerin mey çakışında;
Karaközlülerin yan bakışında;
Zalim gamzelerin can yakışında;
Gel seni ararım, gel suna boylum!
Gözümün yaşını sil suna boylum!

Öksüzüm, ağlatma garip illerde!
Söylenir aşkımın şiri dillerde;
Tan vakti açılan konca güllerde;
Gel seni ararım, gel suna boylum!
Solmadan gülşende gül suna boylum!
Güller gibi açıl, gül suna boylum. 20-5-1922

EY DAĞLAR ULU DAĞLAR!

Ey dağlar ulu dağlar!
Zaferin yolu dağlar!
En kuytu sinenizde —
Bin şeref dolu dağlar!
Ey dağlar, anlı dağlar!
Uğurlu, şanlı dağlar!
Türk soyuna kâbedir —
Başı dumanlı dağlar.
Selâm ey karlı dağlar!
Gazi nazarlı dağlar!
Beşiği kurtuluşun —
Gümüş pınarlı dağlar...

25-8-1927

DİKKAT

Bu kitabın imlâsında elden geldiği kadar [ses ahengi] ni göz önünde tutmaya çalıştım.

Kanına başka kan karışmış, dilinde özge dillerin izleri bulunan kimselerin söyleyişleri örnek olamaz; çünkü bir milletin dilini en doğru konuşanlar ancak o milletin öz bireğileri -- fertleri -- dir..

B. A.

«CÖNK» kitabı yanlış ve doğru cetveli

Doğru	Yanlış	Sayfa	Satır
Sayfa	Sahife	3	3
duşman	düşman	3	22
Kaysarı	kayseri	3	26
gözle	güzel	3	33
Söktüm	Sökdüm	17	14
haterlerin	hatelerin	17	20
bütün	büsbütün	30	6
lafa	lâfa	36	3
arnavıt	arnavut	38	10
Maraş	meras	43	3

卷之四

Fiatı (25) Kuruştur

Müellifin başka eserleri

Maraş tarihi

Tan destanı

Sakarya destanı

Öğüt

Türk büyükleri veya Türk adları

Baş belâları

